

ספר

אותיות האלף בית

אוצר החכמה

אח"ח 1234567

ידיעות נפלאות
מדברי חז"ל ראשונים ואחרונים
בענייני אותיות א"ב

נלקט בס"ד ע"י
יהואל מיכל שטרן
רב שכונת עזרת תורה

ירושלים תשע"ב

printed from Otzar Hahochma www.otzar.org

כל הזכויות שמורות

מחיר 1234567

לעילוי נשמת

תרי"ח 1234567

האשה הצנועה והחסודה

מרת ^{אוצר החכמה} **לאה גיטל אדלר** ע"ה

בת

ר' **אברהם צבי** ז"ל

מיוחדת היתה במידותיה

בעניני בן אדם לחבירו הצטיינה

זהירה היתה בדיבורה

ללא רבב ואבק איסור לשון הרע

מידת הקנאה היה חוץ מכותליה

לא השאירה זכר לביתה

תועלת הלומדים בספר יהיה לזכותה.

נלב"ע כ"ט ניסן תשע"ב

הונצח ע"י בן דודה

ר' **משה בינהארן** הי"ו

התודה והברכה

לאיש נכבד

פוקיד רבנן ותלמידהון

לב הטהור ורב המעש

ר' פנשה ביינהארן הי"ד

על עזרתו בהוצאת כל הספרים

והוצאת ספר זה

אוצר החכמה

זכות הרבים צתועלת הספר יעמוד לו

ולנוות ביתו תחי'

לראות נחת קודש מכל צאצאיו

ברך ה' חילו ופועל ידיו ירצה

עושר ואושר כל ימיו

במקום הקדמה

בפירוש הרא"ש נדרים (ל"ח ע"א) כתב
"כי כל החכמה והשכל^{אוצר החכמה}
רמוזים בכתב התורה
בצורת האותיות"
ועיי"ש שכתב שיש בהם הרבה
הבנה וחרירות

גרסה 1234567

תוכן האותיות

אח"ח 1234567

א. האותיות טו

אותיות כלליות (טו) מנין האותיות (טו) בריאת העולם
על ידי האותיות (טז) כל אות עולה במנין יקו"ק (יז)
א"ב בסדר א"ת ב"ש (יח) א"ב בסדר א"ל ב"ס (יט)
א"ב בסדר א"ט ב"ח (יט) א"ב בסדר אח"ס
בט"ע. (יט) א"ב בסדר אי"ק בכ"ר (יט) חילוק
קבוצת האותיות (כ) אותיות א"ב בכלל דברי
תורה (כא)

ב. הנקודות והטעמים כב

אתנחתא (כז) שלשלת (כח) מרכא כפולה (כז) מהפך
וגרש (כז) קדמא ואזלא (כח) מונח רביעי (כט) זקף
קטן (ל) זקף גדול (ל) דרגא תביר (ל) טיפחא (לא)
מהפך פשטא (לב) תלישה גדולה (לג) מונח זרקא (לג)
פעולת היד להראות הטעמים (לד) הנקודות (לד)
שורוק (לו)

ג. אות אל"ף לז

הופעתה: (לז) צורתה: (לז) מוצאה: (לז) מספרה: (לח)
אלופו של עולם (לח) מסמל את האמת (מ) אל"ף
מלשון לימוד (מא) ללמד בן עם הארץ (מג) אלף בית
— למד ב' הלכות (מג) אלף ב' (מד) ללמוד בצינעא (מד)
לימוד בהוצאת הדברים בפה (מה) א' בא"ת ב"ש
הם אותיות "תכו" (מז) אפתח לשון פה (מז) צורת
אות א' קודם החטא (ט) אות א' לא בא בטענה
בעת הבריאה (נא) כללים בדקדוק (נא) א' הנכתב
במקום ה"א (נא) א' במקום אות כפולה (נב) א' נוסף
בתחילת התיבה (נג) צורת הנקודות בא' (נג) דרשות
בחילוף אות הא' (נד) אות א' בראש כמה תיבות (נד)
מנין אחד (נד)

ד. אות ב"ת

נו

הופעתה: (נו) מוצאה: (נו) צורתה: (נו) בית
 קיבול: (נח) בת זוג: (נח) פניו כלפי גימ"ל (נט)
 שימושה (נט) ב' דגושה ורפויה (ס) רומז לבינה (סא)
 ב' רבתי (סב) ב' הוא שליש ואמצעי (סג) התורה
 פתחה באות ב' (סד) חילוף האות (סח) חילוף ו' עם
 ב' (סח) חילוף אות פ' באות ב' (סט) ב' מתחלף במ' (סט)
 חילוף ב' בכ' בגלל שדומה לצורתו (ע)

ה. אות גימל

עב

הופעתה: (עב) מוצאה: (עב) צורתה: (עב) גימ"ל -
 ארבע אותיות (עג) תחילת מספר שלם: (עד) פרשיות
 ופרקים שלא נמצא בהם אות ג' (עד) אותיות ג-ט
 אין לו חיבור בתורה (עו) ג-ס אין לו חיבור
 בתורה (עח) סמיכות אות ג' לאות ד' (עח) גמילות
 חסד (פג) רמזים נוספים בסמיכות ג' ד' ה' ו' (פד) ג
 ד ה (פד) ג ד ה ו (פה) ג ד ה ו ז ח (פה) גימ"ל גדולה
 דוהתגלח (פו) בפסוקי ויסע חסר אות ג' (פו) ג'
 מתחלף בה' (פז) עדות אות ג' (פז)

ו. אות דלת

פח

הופעתה: (פח) מוצאה: (פח) עמידתה: (פח) מספרה: (פט)
 רגל של דלי"ת (צ) תג על הדלי"ת (צא) ד' אותיות
 שנמצא בהם אות ד' (צא) ד' רפויה (צא) דלי"ד
 נוטריקון "דברתי להקים דל" (צב) ד' רבתי (צג) ד'
 של אחד (צה) דלת הפוכה (צו) לחזור על הלימוד
 לתלמיד ד' פעמים (צו) חילוף אותיות (צו) חילוף ד'
 ב' (צז) חילוף ד' ב' (צז) חלל האות הוא כאות
 עצמו (צח)

ז. אות ה"א

צט

כתיבת האות: (צט) מוצאה: (צט) הופעתה: (צט)
 צורתה: (צט) יסודה: (קב) ה"א תלויה: (קג) העולם
 נברא באות ה' (קה) חילוף אותיות (קז) ה' מתחלף

בחי (קז) חילוף תי בהי (קט) אות הי בדקדוק (קט)
 לשון נקבה (קט) ה"א חסרה: (קי) ה"א באשה: (קיא)
 ו"ה החסר באיש ואשה: (קיג) הוספת אות הי
 בתפלה (קיד) הי מרמז להשי"ת (קיד) אות הי כנגד הי
 אחרונה שבשם הויה (קטו) ה- ו שמו של הקב"ה (קטו)
 אהיה אשר אהיה (קטו) מספר פעמים יהו- ה
 בתורה (קיט) שם אל בכל דגל (קיט) אותיות
 בשכמל"ו (קכ) שמות ע"ב ס"ג מ"ה ב"ן (קכ) "אני
 ה"י עולה פ"ז. (קכג) כל אות מהא"ב עולה במנין
 יקו"ק (קכו) כשרות הסוכה דומה לאות ה: (קכו) שם
 עקיבא בה"א או באל"ף: (קכח)

אברהם

זז. אות ו קכט

הופעתה: (קכט) מוצאה: (קכט) כתיבת האות: (קכט)
 צורתה: (קכט) משמעותה: (קל) אות וי מסמל
 הדעת (קלא) אות וי מסמל האמת (קלא) וי מביע שלום
 ושלימות (קלג) אות וי מציין רחמים (קלה) אות וי
 מרמז על הגאולה (קלז) מילוי אות וי"ו (קלח) חילוף
 אותיות (קלח) שימוש אות וי (קלט) וי משמש בלשון
 אם (קלט) וי במקום או (קמ) וי המשמש תיבת
 אז (קמ) וי המשמש כתיבת "של" (קמ) וי המשמש
 כטעם וסיבה ויען (קמא) וי המתפרש "כן" (קמא) אות
 וי משמשת במקום תיבת אבל (קמא) משמשת
 כתוספת (קמא) וי באמצע התיבה (קמב) וי"ו דגחון (קמב)
 וי"ו קטיעה (קמג) וי המתחיל בפסוק בשיר
 השירים (קמד) חמש עשר וי"ן באמת ויציב (קמד) וי
 בתחילת הפסוקים ברות (קמה) סכה חסר וי (קמו)

ט. אות ז קמח

הופעתה: (קמח) מוצאה: (קמח) צורתה: (קמח)
 משמעותה: (קמח) הזי מסמל דבר שזז (קמח) אות ז'
 מסמל שיקול מאוזן (קט) אות זי מספרה: (קט) אות
 זי מסמל כלי זין (קנא) הזי מסמל שירה וזמרה (קנב)
 זי הוא זן (קנג) דלי"ת מתחלפת עם זי (קנט)

י. אות זו קסא

אותיות 1234567

הופעתה: (קסא) מוצאה: (קסא) צורתה: (קסא)
 מספרה: (קסא) משמעותו תפיסה (קסא) פתח החיית
 מסמל לחטא (קסג) שמינית שבשמינית (קסד) חילוף
 אות ח' בה"א (קסז) קושי בהבעת אות ח' (קסז) חתם
 שמו באות ח' אע"פ ששמו היה בה' (קסט) אות ח'
 על החגב (קסט) רבוי סעודה בחנוכה (קסט) מספר
 שמונה (קע)

יא. אות ט קעב

מוצאה: (קעב) הופעתה: (קעב) ט' מסמל כבית
 קיבול (קעב) ט' מסמלת "טוב" (קעג) ב' אותיות ט'
 סימן לרע (קעד) אם נאמר טוב בלוחות (קעו) ט' אין
 לו סוף ותכלית (קעח) בשמות האבות אין אות ט' (קעח)
 בשמות השבטים אין אות ח' וט' (קעח) בצוואת יעקב
 אין אותיות ג' וט' (קעט) במזמור יענך ה' ביום צרה
 אין אות ט' (קפ) אות ט' מאירה חיים (קפ) חילוף
 ט' בת' (קפא) ט' רבתי (קפב) תיבת טוב הנאמר על
 משה (קפב)

יב. אות יו"ד קפג

מוצאה: (קפג) הופעתה: (קפג) עולם הבא נברא
 ביו"ד (קפג) ראשו כפוף (קפד) תגו של יו"ד (קפה) היו"ד
 מסמל המחשבה (קפה) היו"ד מסמל הענווה (קפו)
 היו"ד מסמל את ההסתגר (קפח) היו"ד מסמל
 חכמה (קפח) יו"ד היא שלימות (קפח) יו"ד שורש כל
 האותיות (קצ) טענת אות יו"ד (קצ) יו"ד שהיה
 בשרה (קצא) יו"ד לשון הודאה (קצג) יו"ד בא
 לרבות (קצג) י' שבסוף התיבה (קצד) יו"ד באיש (קצד)
 מספר עשר לשון הפלגה (קצה) מקומות שנכתב
 בתורה חסר יו"ד: (קצה) ירושלם חסר יו"ד (קצז)

יג. אות כ..... **קצט**

מוצאה: (קצט) כ' מסמל כלי קיבול (קצט) כף לשון
 כפייה (קצט) כ' שנית לעשירות (ה) כ"ף הדמיון: (ה)
 כ"ף ההשוואה: (ה) כ"ף הניגוד (רא) אות כ' כפולה
 מאות יו"ד שלפניה (רב) אות כ' באמצע הא"ב (רב)
 אות כ' מופיע ברציפות (רג) כ"ף פשוטה כ"ף
 כפופה (רג) כ"ף מרמז לשמו של הבורא יתברך (רד)
 ב' מתחלף לכ' (רו) חילוף לי בכ' (רח)

יד. אות ל..... **רט**

מוצאה: (רט) הופעתה: (רט) שימושה: (רט)
 צורתה: (ריא) ל' מסמל מלכות: (ריב) שמו של הקב"ה
 באות ל' (ריג) ל' מסמל הלב (ריג) אות ל' מרמזת
 לימוד (ריד) חיסור אות ל' בראש התיבה (רטו) ל'
 מספרה שלושים (רטז) העולם מתקיים בלי
 צדיקים (ריח) ל - מס (ריט) למד מס מס נון (רכ) ל' -
 לימוד ביראה (רכא) טענת הל' (רכב)

טו. אות מ..... **רכג**

מוצאה: (רכג) הופעתה: (רכג) שימושה: (רכג) מ'
 אמצעי של הא"ב (רכד) שם הויה באות מ' (רכה) מ"ם
 פתוחה ומ"ם סתומה (רכו) מ' מסמל חכמה (רכו)
 הבעת אות מ' (רכז) חילוף מ' בני (רכז) המשנה
 מתחילה באות מ' (רכז) אותיות הנסתרות באות
 מ' (רכח) הוספת אות מ' (רכט) אות מ' - משה ע"ש מן
 המים משיתיהו (רל) מ' - מים (רל) מ"ם סתומה (רלא)

טז. אות נ..... **רלב**

מוצאה: (רלב) הופעתה: (רלב) אות נ' שרשו נתינה (רלב)
 נו"ן יסוד הריח (רלג) האות נ' אין לה בת זוג (רלד)
 "הן" היא "אחת" (רלה) אות נו"ן נקרא ביושר
 ולמפרע (רלה) הוספת אות נ' (רלז) חילוף נ' בלי (רלז)
 נו"ן מתחלף עם רי"ש (רלח) הוספת ן בסוף

התיבה (רלח) נו"ן כפופה נון פשוטה (רלח) נו"ן
 כפולה (רלט) פסוקים המתחילים בני ומסיימין
 בני (רלט) נעמן מתחיל בני ומסיים בנו"ן (רמא) אות נ'
 מסמל נפילה (רמב) נו"ן שערי בינה (רמד) רואה נו"ן
 בחלום (רמד) דג נקרא נו"ן (רמו) נו"ן סמ"ך עי"ן (רמו)
 אותיון "ון" בסוף תיבה (רמז)

יז. אות ס

רמט

הופעתה: (רמט) מוצאה: (רמט) צורתה: (רמט) ס' לשון
 סכנה ולשון שטן (בחילוף ש' בס') (רנ) סמיכות ס'
 לאות ע' (רנב) ס-ע סימנים עשה לתורה (רנב) ס' בשם
 יוסף (רנד) ס' מסמל התורה (רנה) ס' מסמל סגולת
 ישראל (רנה) אותיות הנסתרות בסמ"ך (רנו) מ"ס
 וסמ"ך שבלוחות (רנו)

יז. אות ע

רנח

מוצאה: (רנח) הופעתה: (רנח) צורתה: (רנח) אות ע'
 לפעמים נשמטת (רנח) אות ע' ברוגז (רנט) אות ע'
 ואות א'. (רס) ד' רבתי בשמע (רסא) אות ע' מספרו
 70 (רסב) עין האדם (רסב)

יט. אות פ

רסו

צורתו: (רסו) הופעתה: (רסו) מוצאה: (רסו) הברה
 אחת באות פ' (רסו) פה כפופה פה פשוטה (רסז) אות
 ע' קודמת לאות פ' (רסז) ירמיה הקדים פ' לע' (רסח)
 כפילות פסוק המתחיל באות פ' (רסט) פ' רפויה ופ'
 דגושה (רסט) פ' היא ממוצא השפתים (רע) נקרא
 פה (רעא) בברכת המזון אין אות פ' (רעא) בשמות
 הכוכבים והמזלות אין אות פ' (רעא) בברכת מגן
 אברהם אין אות פ' (רעב) חילוף אות פ' באות ב' (רעב)
 חסר פ' בברכה ראשונה של תפילת י"ח (רעב)

כ. אות צ.....**רעד**

מוצאה: (רעד) הופעתה: (רעד) צורתה: (רעד) משמעות
 הצ' (רעה) מספרו: (רעז) צד"י כפוף (רעז) צד"י –
 צדיק (רעז) צד"י פשוטה מרמז על הגאולה (רעז)
 סמיכות אותיות סעפ"צ (רעח) צ' הוא חודש שבט (רעט)
 אות צדי"ק החסרה במגילה (רעט) צד"י במספר
 קטן עולה תשעה (רפ)

אח"ח 1234567

כא. אות ק.....**רפב**

מוצאה: (רפב) הופעתה: (רפב) רגל הקו"ף יוצא
 מהשורה (רפב) קוף - קדוש (רפג) כ' וק' דומות (רפד) תג
 של קוף (רפד) ק' מאחורי הרי"ש (רפה) רגל הקו"ף
 תלויה (רפו)

כב. אות ר.....**רפח**

[מנחם חכם]

מוצאה: (רפח) הופעתה: (רפח) מספרה מרובה (רפח) הבדל
 דק בין אות ר' לאות ד' (רפט) רי"ש פונה לשי"ן (רצא)
 דרשה שחסר אות ר' (רצא) חילוף ד' ברי"ש (רצב)

כג. אות ש.....**רצג**

מוצאה: (רצג) הופעתה: (רצג) ש' במובן "אשר" (רצג)
 ש' נחשבת "כתיבת אש" (רצד) אות ש' בחוטם (רצה)
 ש' רומזת אל שמו יתברך (רצו) קשיים בהברת
 ש' (רצח) סמיכות אותיות ק' ר' ש' (רצח) הצדיק מסמל
 את האמת (ש)

כד. אות ת.....**שב**

מוצאה: (שב) הופעתה: (שב) ת' תכלית האותיות (שב)
 מספר ארבע מאות מורה פירסום (שג) אות תי"ו
 במצחם (שד) חסר אות ת' (שה) ת' שימושית במקום

ה' (שו)